

Radioactief afval van de categorieën B en C in een notendop

Wat is radioactief afval van de categorieën B en C precies? Hoe ziet het eruit? Waar komt het vandaan? Wat gebeurt ermee?

Op deze vragen geeft deze fiche "Radioactief afval van de categorieën B en C in een notendop" een antwoord.

Zit je nog met vragen over radioactiviteit in het algemeen, dan raden we je aan de fiche "Radioactiviteit, een inleiding" te lezen.

Hoe zit het met het beheer op lange termijn? Ook daarover bestaat een fiche "Op zoek naar duurzame oplossingen voor het beheer op lange termijn van radioactief afval van de categorieën B en C".

Wat is radioactief afval van de categorieën B en C precies?

Zoals elke menselijke activiteit afval voortbrengt, zijn er ook tal van activiteiten die radioactief afval voortbrengen.

In deze fiche gaat het om afval met een hoge stralingsactiviteit en een lange halveringstijd ook wel radioactief afval van de categorieën B en C genoemd. Het merendeel van het radioactieve afval van de categorieën B en C ontstaat bij de productie en fabricage van kernbrandstof, bij onderzoek op bestraalde kernbrandstof en bij de verwerking en het beheer ervan. Ook bij onderzoek naar toepassingen van radioactiviteit in laboratoria en universiteiten, bij de productie en het gebruik van radioactieve stoffen in de geneeskunde en de industrie en bij de ontmanteling van niet meer gebruikte nucleaire installaties ontstaat dit type afval.

Dit afval bestaat in verschillende vormen, zoals verglaasd hoogactief afval en andere afvaltypes afkomstig van het opwerken van kernbrandstof, zoals gecementeerd afval.

Handschoenkast gebruikt bij de fabricage van kernbrandstoffen

Kernbrandstof

Ontmantelingsafval

Bliksemafleider

Rookdetector

Therapiekop

Wat gebeurt er met dit afval?

Bij radioactief afval moeten we twee dingen voorkomen. Ten eerste dat de mens en het leefmilieu worden blootgesteld aan de straling van het afval, en ten tweede dat de radioactieve stoffen in ons leefmilieu terechtkomen. Daarom is het beheer van radioactief afval gebaseerd op twee principes, namelijk **afscherming** en **insluiting** van radioactieve stoffen.

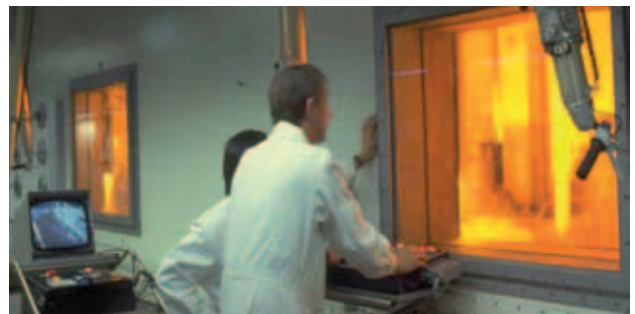
De verwerking en conditionering van radioactief afval heeft tot doel de radioactiviteit te concentreren en in te sluiten in verpakkingen die geschikt zijn voor het vervoer en opslag. De verwerking bestaat uit het concentreren van het radioactieve afval en het verkleinen van het volume. De conditionering bestaat uit het immobiliseren en stabiliseren van het afval in een matrix (bv. cementmortel).

Verwerking

De verwerking die wordt toegepast, hangt af van de radiologische en fysicochemische kenmerken van het afval. Deze bepalen welke verwerkingsprocedures worden toegepast en welke middelen moeten worden ingezet om de bestraling te beperken en de radio-elementen in te sluiten, en welk type van individuele beschermingsmiddelen moet worden gebruikt.

De verwerking van middelactief afval vindt plaats in een gesloten en afgeschermd cel. De operatoren, die worden beschermd door betonnen muren en glas-in-loodramen, voeren alle handelingen uit met behulp van telemanipulatoren en vanop afstand bediende apparaten.

De verwerking van hoogactief afval vereist dezelfde voorzorgsmaatregelen als de verwerking van middelactief afval. De afschermingen moeten echter aangepast zijn: dikkere materialen of materialen met grotere dichtheid.

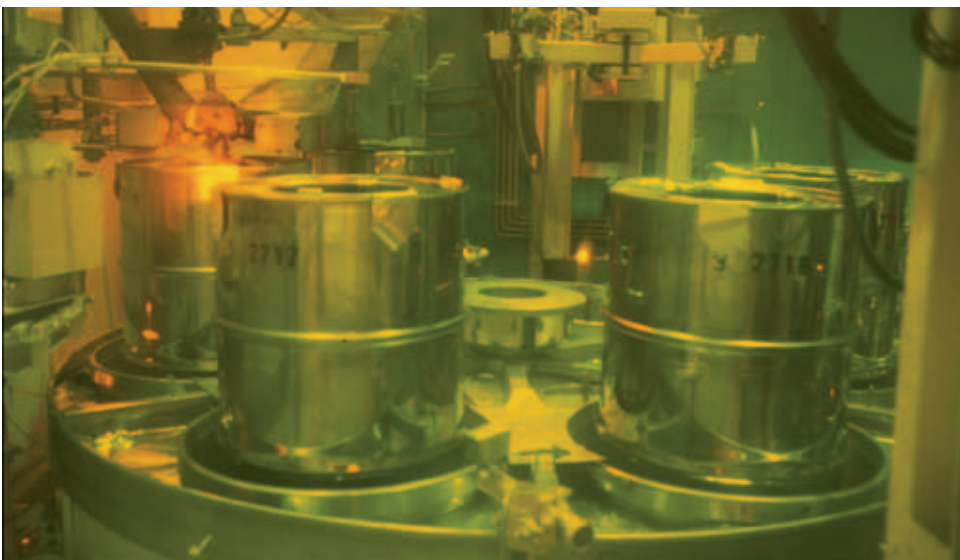
Verglazing van hoogactieve vloeistoffen, als onderdeel van de opwerking van bestraalde kernbrandstof. Momenteel bestaat er een moratorium op de opwerking van Belgische kernbrandstof.

Cementering van ontmantelingsafval

Compactering van hulzen en eindstukken, residu van de opwerking van bestraalde kernbrandstof

Bituminering van middelactief afval

Conditionering

De conditionering van de verwerkingsproducten heeft tot doel een compact en stabiel en gemakkelijk te hanteren eindproduct te verkrijgen, waarin de radioactieve stoffen zijn ingesloten zodat ze zich niet kunnen verspreiden in de biosfeer.

Eindproduct van de cementering of bituminering van middelactief afval

Glascontainer, waarin hoogactieve vloeistoffen zijn verglaasd, afkomstig van de opwerking van bestraalde kernbrandstof

Container met gecompacteerd afval, afkomstig van de opwerking van bestraalde kernbrandstof

Opslag

Het radioactieve afval is na de verwerking en conditionering ingesloten in vaten of containers die in aangepaste gebouwen op de gecontroleerde site van Belgoprocess worden opgeslagen en zijn afgezonderd van de buitenwereld. Daarmee is het afval veilig afgeschermd van de mens en het leefmilieu, althans tijdelijk. Want gebouwen hebben slechts een beperkte levensduur. Zelfs met het nodige toezicht en onderhoud blijft de levensduur van de opslaggebouwen beperkt tot pakweg 100 jaar.

Voor het beheer op lange termijn van het afval van de categorieën B en C is nog geen enkele beslissing genomen met betrekking tot de langetermijnoplossing die moet worden uitgevoerd, ook al worden er al geruime tijd onderzoek en studies uitgevoerd. NIRAS wenst deze situatie te doen evolueren. Daarom bereidt ze in 2009 een Afvalplan voor dat het toekomstige beleid inzake radioactief afval beschrijft. Dit Afvalplan zal vergezeld zijn van een strategisch milieueffectenrapport (SEA), waarin mogelijke alternatieven

voor het beheer op lange termijn van het afval van de categorieën B en C worden geanalyseerd. Deze documenten, die ter raadpleging moeten worden voorgelegd aan een aantal officiële instanties en aan het publiek, zullen in 2010 aan de regering worden voorgelegd zodat deze beschikt over alle elementen om oordeelkundig te kunnen beslissen over de langetermijnstrategie die ze verder uitgewerkt wil zien.

Zin in nog meer informatie over de huidige toestand van het beheer van radioactief afval in België? Lees dan zeker ook het rapport "Huidige toestand van het beheer van radioactief afval in België – NIROND 2008-02N".

Waar het Afvalplan precies over gaat en hoe dit tot stand komt, kan je nalezen in de fiche "Het Afvalplan tot stand brengen: een stapsgewijs, progressief proces".

www.niras-afvalplan.be

Afval van categorie B wordt in geventileerde bunkers opgeslagen. Voor het stapelen van het afval zijn de opslaggebouwen uitgerust met rolbruggen die vanuit een afgeschermd controlekamer bestuurd worden.

Afval van categorie C, dat gedurende meerdere tientallen jaren warmte afgeeft, wordt door anderhalve meter gewapend beton afgezonderd van de buitenwereld, terwijl de warmte door een krachtig ventilatiesysteem wordt afgevoerd. De containers worden met behulp van een afgeschermd laadmachine gestapeld.

Wat is het probleem?

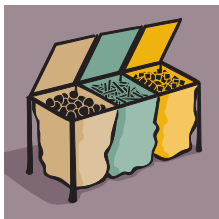
Radioactief afval bevat stoffen die ioniserende straling uitzenden. Deze stralen zijn bijzonder energierijk. Zij kunnen veranderingen teweegbrengen in materie die ze doordringen. Daardoor kunnen ze levende weefsels beschadigen en kunnen ze een gevaar betekenen voor onze gezondheid.

Zolang de radioactiviteit in het afval niet door natuurlijk verval gedaald is tot het natuurlijke achtergrondniveau, moet er nauwlettend op toe worden gezien dat de straling geen schade kan berokkenen aan mens en milieu.

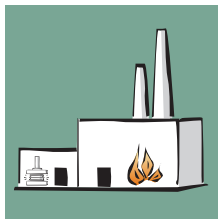
In België wordt die zorg toevertrouwd aan NIRAS, de nationale instelling voor radioactief afval en verrijkte splijtstoffen. Als dienst aan de gemeenschap beheert NIRAS al het radioactieve afval, nu en in de toekomst, door oplossingen te ontwikkelen en uit te voeren met respect voor de samenleving en het leefmilieu.

NIRAS en het beheer van radioactief afval

NIRAS heeft een afvalbeheersysteem uitgewerkt in een vijfstappenplan:

1. voorkomen en beperken van radioactief afval

2. inventariseren, identificeren, selecteren en sorteren

3. verwerken en conditioneren

4. opslaan

5. beheren op lange termijn

De classificatie van radioactief afval

Het belangrijkste en essentiële kenmerk van radioactief afval is dat het radioactief is.

Daar waar bij de verwerking en tijdelijke opslag van het radioactieve afval vooral de stralingsactiviteit van het afval en de aard van de straling belangrijk zijn (vandaar de indeling van het afval in laag-, middel- en hoogradioactief afval), speelt bij het beheer op lange termijn vooral de tijd een belangrijke rol, meer bepaald de tijd dat het afval straling blijft uitzenden. Het is dan ook het kortlevende of langlevende karakter van het verwerkte afval dat bepalend is voor de manier waarop het afval op lange termijn moet worden beheerd.

De indeling van radioactief afval in de categorieën laag-, middel- en hoogactief is belangrijk voor de verwerking. De intensiteit van de straling bepaalt immers welke middelen nodig zijn om de straling die uit het afval vrijkomt, af te schermen, hoe de afvalstoffen ingesloten moeten worden en welke beschermingsmaatregelen vereist zijn om veilig te werken.

Laagactief afval kan zonder speciale afscherming verwerkt worden. Voor de operatoren volstaat eenvoudige beschermende kledij. Middelactief afval wordt in een afgeschermd, gesloten ruimte verwerkt. De operatoren worden beschermd door betonmuren en loodglasvensters. Alle handelingen worden met afstandsbediening uitgevoerd.

Hetzelfde systeem wordt toegepast voor de verwerking en conditionering van hoogradioactief afval. Het enige verschil zit in de dikte van de afscherming.

Laagactief afval is radioactief afval waarvan het contactdosistempo (dit is de dosis per tijdseenheid waaraan iemand wordt blootgesteld als hij rechtstreeks in contact komt met het afval of zijn verpakking) minder dan 5 millisievert per uur bedraagt. Middelactief afval heeft een contactdosistempo tussen 5 millisievert en 2 sievert (of 200 millisievert) per uur. Hoogactief afval is radioactief afval met een contactdosistempo van meer dan 2 sievert per uur. Dit afval geeft bovendien aanzienlijke hoeveelheden warmte af.

Voor het beheer op lange termijn onderscheiden we drie categorieën, gebaseerd op het kortlevende of langlevende karakter van het eindproduct van de verwerking en conditionering.

Categorie A = laag- en middelactief kortlevend afval

Categorie B = laag- en middelactief langlevend afval

Categorie C = hoogactief afval

Wanneer we spreken over het beheer op lange termijn hebben we het in het geval van het afval van categorie A over enkele honderden jaren. Voor het afval van de categorieën B en C spreken we over meerdere honderden tot duizenden en zelfs honderdduizenden jaren en meer.

Volumes

NIRAS maakt regelmatig een inventaris op van radioactief afval. Deze inventaris baseert zich op de kennis van het afval aanwezig op de site van Belgoprocess, op de vooruitzichten van de afvalproducenten voor het exploitatieafval en op de vooruitzichten met betrekking tot de productie van ontmantelingsafval.

Op basis van de officiële inventaris 2003 (die momenteel in herziening is), worden de te beheren volumes afval van de categorieën A, B en C tot 2070 (dit is het einde van de ontmanteling van alle bestaande en voorziene nucleaire installaties) geraamd op:

Categorie A: 70 500 m³

Categorie B: 8 900 m³

Categorie C: 2 100 of 4 700 m³, afhankelijk van het beheer van gebruikte kernbrandstof.

Het te beheren volume afval van categorie A vertegenwoordigt meer dan 80% van het totale volume, terwijl het afval van de categorieën B en C ruim 99% van de totale activiteit vertegenwoordigt.

NIRAS
Kunstlaan 14
1210 Brussel
Tel. 02 212 10 11
Fax 02 218 51 65
www.niras.be